

O quando in cruce (5 Voices)

Anon.	Antiphon: Ego sum alpha et omega
Tromboncino	Benedictus Dominus Deus
Palestrina	Dominus Iesus
Bivi	Caligaverunt oculi mei
Anon.	Responsory: Vadis propitiator
Bivi	Tenebrae factae sunt
Anon.	Antiphon: Ote te stauron / O quando in cruce
Bivi	Velum templi scissum est
Festa	Deus venerunt gentes

Interval

Palestrina	Circuire possum Domine
Anon. C14th	Lauda: Voi ch'amate lo Criatore
Fogliano	Adoramus te Iesu Christe
Anon. C14th	Lauda: Davanti a una colonna
Palestrina (attr.)	Lamentations:
	Incipit:Aleph:Beth (Maundy Thursday, Lesson 1)
	Heth:Teth:Iod (Good Friday, Lesson 1)
	Lamed:Mem:Nun (Good Friday, Lesson 2)

Programme Note

In this programme the music of Palestrina (ca.1525-1594), a giant of late Renaissance polyphony in Italy, is juxtaposed with that of one of his less well known contemporaries, Paolo Bivi (1508-1584) and three composers from the preceding generation; Costanzo Festa, Jacopo Fogliano and Bartolomeo Tromboncino.

The best known of these, Costanzo Festa (ca.1480-1545), is probably more famous for his contribution to the development of the madrigal than for his large output of sacred music. Although his motet *Deus venerunt gentes* is written for five voices he uses the full complement of singers sparingly and for particular effect, as at the words 'Aduva nos, Deus' 'Help us, O God'. For much of the time the texture is much sparer, with many passages for only 2 or three voices.

Many of the polyphonic pieces are settings of texts from the services for Holy Week. Palestrina's Lamentations and Bivi's Responsories set parts of the office of Tenebrae for Maundy Thursday and Good Friday while the Benedictus, heard here in a setting by Tromboncino (ca.1475-ca.1535), is sung at Lauds on each of the last three days of that week.

Tromboncino spent much of his working life in Mantua where he was in the employ of the Gonzaga family. From 1499 to 1512 he was in exile in Ferrara, Verona, Vicenza and other cities having fled Mantua after killing his wife, having discovered her with her lover. He was pardoned in 1512 and returned to Mantua where he stayed until 1521.

Paolo Bivi was born in 1508 in Arezzo where he held various posts, including that of Maestro di cappella at the cathedral (1538-1541). The three Responsories performed in this programme are written for the lower voices, tenors and basses.

Palestrina is represented here by his settings, for three, four and five voices, of the Lamentations, and his motets *Circuire possum Domine*, which is a meditation on the crucifixion, and *Domine Iesus* which sets the words of consecration from the mass.

Interspersed with the polyphony are anonymous monophonic pieces from two Italian sources. Those in the first half of the programme are from 11th/12th century manuscripts from the monastery of San Silvestro di Nonantola and those in the second half are taken from a 14th century Florentine laudario. The antiphon which gives the programme its title, *Ote te stauron / O quando in cruce*, is unusual in that it exists in two parallel versions, one in Greek and the other in Italian. In this programme you will be hearing the Greek version.

The lauda was a common musical form in late medieval Italy. Companies or confraternities of laudesi would meet daily for services of which the laude formed a large part. In these sacred songs a soloist would sing the verses in alternation with the congregational singing of the refrains. Of the hundreds of collections of laude which must have existed only two, the Florence Laudario and one from Cortona, survive with musical notation.

Gordon Jones

Texts

Lauda: Ego sum alpha et omega – Anon.

Ego sum alpha et O
primus et novissimus
iniciium et finis
qui ante mundi principium
et in seculum seculi
vivo in aeterno
clavis confixae sunt spinis coronatus sum
et propter vos flagellis cesus sum
et vos videte quia ego ipse sum
et preter me non est deus in aeternum.

Benedictus – Tromboncino

Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit, et fecit redemptionem plebis suae.
Et erexit cornu salutis nobis: in domo David, pueri sui.
Sicut locutus est per os sanctorum, qui a saeculo sunt prophetarum eius.
Salutem ex inimicis nostris, et de manu omnium qui oderunt nos:
Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris: et memorari testamenti sui sancti.
Iusiurandum, quod iuravit ad Abraham, patrem nostrum, daturum se nobis:
Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi.
In sanctitate, et iustitia coram ipso, omnibus diebus nostris.
Et tu, puer, Propheta Altissimi vocaberis: praeibis enim ante faciem Domini parare vias eius.
Ad dandam scientiam salutis plebi eius: in remissionem peccatorum eorum:
Per viscera misericordiae Dei nostri: in quibus visitavit nos, oriens ex alto:
Illuminare his, qui in tenebris, et in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.
Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio et nunc et semper: et in saecula saeculorum. Amen.

Dominus Iesus – Palestrina

Dominus Iesus in qua nocte tradebatur, accepit panem ,
et gratias agens fregit, et dixit: accipite et manducate:
hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur.

Caligaverunt oculi – Bivi

Caligaverunt oculi mei a fletu meo: quia elongatus est a me, qui consolabatur me: Videte, omnes populi, si est dolor similis sicut dolor meus.
V: O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor similis sicut dolor meus

Lauda: Vadis propitiator – Anon

Vadis propitiator ad immolandum per omnibus.
Non tibi occurrit Petrus qui dicebat: pro te moriar;
reliquit te Thomas qui clamabat dicens:
omnes cum eo moriamur;
et nullus de ipsis sed tu solus duceris,
qui casta me conservasti, filius et deus meus.

Tenebrae factae sunt – Bivi

Tenebrae factae sunt, dum crucifixissent Iesum populi: Et circa horam nonam exclamavit Iesus voce magna: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.
Et inclinato capite, emisit spiritum.
V: Exclamans Iesus voce magna, ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.

Lauda: Ote to stauron (O quando in cruce)

Ote to stauron proschiloson paranomi kyriontis dosis evoa pros autus timas elipsas gem tini parorgersas pro emutis ymas elisato e gliesos che non ti mi antappoditote pomiram anti agaton anti stilu piros stauro me proschilosate anti tu manna olimin pro sinegate ante tu idatos oxos meos potisate lipon chalo ta etni chachinna me doxa susi si sin patri che agyon peunemati.

Velum templi – Bivi

Velum templi scissum est: Et omnis terra tremuit: latro de cruce clamabat, dicens: Memento mei, Domine dum veneris in regnum tuum.

V: Petrae scissae sunt, et monumenta aperta sunt, et multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt.

Deus venerunt gentes – Festa

Deus, venerunt gentes in haereditatem tuam;
Polluerunt templum sanctum tuum;
Posuerunt Ierusalem in pomorum custo-diam.
Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus caeli,
Carnes sanctorum tuorum bestiis terrae.
Effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam in circuitu Ierusalem,
Et non erat qui sepeliret.
Facti sumus opprobrium vicinis nostris,
Subsannatio et illusio his qui in circuitu nostro sunt.
Usquequo, Domine, irasceris in finem? Accendetur velut ignis zelus tuus?
Effunde iram tuam in gentes quae te non noverunt,
Et in regna quae nomen tuum non invocaverunt;
Quia comederunt Iacob, et locum eius desolaverunt.
Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum;
Cito anticipient nos misericordiae tuae, quia pauperes facti sumus nimis.
Adiuva nos, Deus, salutaris noster; et propter gloriam nominis tui,
Domine, libera nos, et propitius esto peccatis nostris, propter nomen tuum.
Ne forte dicant in gentibus: Ubi est Deus eorum?
Et innotescat in nationibus coram oculis nostris,
Ultio sanguinis servorum tuorum qui effusus est.
Intret in conspectu tuo gemitus compeditorum;
Secundum magnitudinem brachii tui pos-side filios mortificatorum;
Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum;
Improperium ipsorum quod exprobraverunt tibi, Domine.
Nos autem populus tuus, et oves pas-cuae tuae,
Confitebimur tibi in saeculum,
In generationem et generationem annun-tiabimus laudem tuam.

INTERVAL**Circuire possum Domine – Palestrina**

Circuire possum. Domine, coelum et terram, mare et aridam,
et nusque te inveniam, nisi in cruce sanctissima,
ibi dormis, ibi pascis, ibi cubas in meride.
In hac cruce te invenit, qui cumque te invenit,
in hac cruce suspenditur anima,
et dulcia poma de ligno descripsit.

Lauda: Voi ch'amate lo Criatore – Anon.

Voi ch'amate lo Criatore
ponete mente al meo dolore.
Ch'io son Maria co lo cor tristo
la quale avea per figliuol Cristo:
la speme mia et dolce acquisto
fue crocifixo per li peccatori.
Figliuolo mio, persona bella,
manda consiglio alla poverella;
giròne laxa, taupinella,
k'agio perduto Cristo d'amore.
Capo bello et dilicato,
come ti vegio stare 'nkinato!
Li tuoi capelli di sangue intrecciati,
infin a la barba ne va irrigore.
Chi mi consiglia? Chi m'aiuta?
La mia speranza aggio perduta;
in tant'angoscia l'anima è partuta
dal suo corpo pieno d'aulore.
Bocca bella et dilicata,
come ti vegio stare assetata!
Di fiele et d'aceto fosti abeverata;
trista et dolente dentr'al mio core.

Adoramus te – Fogliano

Adoramus te Iesu Christe, et benedicimus tibi.
Quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum.
Miserere nostri.
O Domine Iesu Christe, miserere nostri per passionem tuam,
O Domine Iesu Christe, miserere nostri per resurrectionem tuam.,
O Domine Iesu Christe, miserere nostri per ascensionem tuam,
O Domine Iesu Christe, per passionis tuae mysteria, miserere nostri.

Lauda: Davanti a una colonna – Anon.

Davanti a una colonna
vidi stare una donna
et con grande dolore ve piangesse
et nel pianto dicesse:
"Oimé, figliuolo, chi mi t'à legato?
"Come ladrone vegio se' legato,
oimé dolente, et ognun ti condanna;
se' da ogne amico abbandonato
se non da la figliuola di sancta Anna.
Et non ti posso atare
vederti tormentare;
or che fara la trista, figliuol mio?
Se non mi soccorre Idio,
starà il mio core sempre adolorato."

Lamentationes – Palestrina

Incipit lamentatio Ieremiae prophetae.
ALEPH
Quomodo sedet sola civitas plena populo:
Facta est quasi vidua domina Gentium:
Princeps provinciarum facta est sub tributo.
BETH
Plorans ploravit in nocte, et lacrimae eius in maxillis eius:
Non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius:
Omnes amici eius spreverunt eam, et facti sunt ei inimici
Ierusalem, Ierusalem, convertere ad Dominum Deum tuum.

HETH

Cogitavit Dominus dissipare murum filiae Sion: tetendit funiculum suum, et non avertit manum suam a perditione:
luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est.

TETH

Defixae sunt in terra portae eius:
perdidit, et contrivit vectes eius:
Regem eius et principes eius in gentibus:
non est lex, et prophetae eius non invenerunt visionem a Domino.

IOD

Sederunt in terra, conticuerunt senes filiae Sion:
consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis,
abiecerunt in terram capita sua virgines Iuda.
Ierusalem, Ierusalem, convertere ad Dominum Deum tuum.

LAMED

Matribus suis dixerunt:
Ubi est triticum et vinum?
Cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis:
cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

MEM

Cu comparabo te?
Vel cui assimilabo te, filia Ierusalem?
Cui exaequabo te, et consolabor te, virgo filia Sion?
Magna est enim velut mare contritio tua:
quis medebitur tui?

NUN

Prophetae tui viderunt tibi falsa et stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam,
ut te ad paenitentiam provocarent:
viderunt autem tibi assumptiones falsas, et eiectiones.
Ierusalem, Ierusalem, convertere ad Dominum Deum tuum.